

RADOVI
Zavoda za znanstveni rad
HAZU Varaždin

UDK 372.4:811.163.42 Mohorovičić A.
Prethodno priopćenje
Preliminary communication

SANJA CVETNIĆ
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
scvetnic@ffzg.hr

Primljeno: 28. 05. 2012.
Prihvaćeno: 16. 10. 2012.

TANJA TRŠKA MIKLOŠIĆ
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
traska@ffzg.hr

ABECZEVICZA AKADEMIKA ANDRE MOHOROVIČIĆA

Tekst argumentirano analizira djelovanje akademika Andre Mohorovičića na području teorije arhitekture i zaštite urbanističkoga i graditeljskoga naslijeđa, posebno onoga dijela koji je vezan za identitet Varaždina.

Naziv kajkavske početnice – *Abeczevicze* Jurja Muliha (Hrašće, 1694. – Zagreb, 1754.) – čiji je jedini primjerak drugoga izdanja (1746.) pronađen u Dubrovniku, a ponovno je tiskan (1997.) u suradnji dvaju zavoda Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, u Dubrovniku i Varaždinu¹ – posuđen je za naslov priloga iz dva razloga. Prvo, jer je u tom jedinstvenom izdavačkom projektu veze sjevera i juga zauzeto sudjelovao akademik Mohorovičić [sl. 1] (Križevci, 12. srpnja 1913. – Zagreb, 17. prosinca 2002.) kao tadašnji voditelj Zavoda u Varaždinu, a drugo, jer je i on sâm ostavio nekoliko naputaka, smjernica i prikaza, *lyudem hasznovita, i potrebna*, poput davnoga isusovca Muliha. Prilog analizira taj dio ostavštine akademika Mohorovičića, svojevrsne oporuke za očuvanje hrvatske baštine – urbanističkoga i graditeljskoga naslijeđa – posebno onoga dijela koji je vezan za identitet Varaždina. Njegov nastavni dār i želja za prenošenjem znanja *dragem mladem obodvojega szpola*, u svakoj prilici i susretu, bili su njegov osobni i osobiti talent. Sada je tu tvrdnju teško potkrijepiti argumentima izvan iskustvenoga okvira, to jest sjećanja i svjedočanstava, ali o njoj ipak javno svjedoči počasno zvanje *professor emeritus* što mu ga je Sveučilište u Zagrebu dodijelilo 1998. godine,² a još više

¹ Juraj MULIH, *Abeczevicza*. Prir. Ivica Martinović. Ur. Vladimir Stipetić, Andre Mohorovičić. Zagreb, Dubrovnik, Varaždin: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, 1997.

² Rektor Sveučilišta u Zagrebu bio je pola stoljeća prije, od 1947. do 1949. godine. O nastavnom

galerija »slavnih lica«, koja su doktorske disertacije dovršili i obranili pod mentorstvom akademika Andre Mohorovičića.³ On je svoju doktorsku disertaciju *O kategoriji apsolutnoga i relativnoga u teoriji arhitekture* obranio na Sveučilištu u Ljubljani 1963. godine (tadašnja Fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo). Objavio ju je 1975. godine u izdavačkom nizu *Acta architectonica* matične ustanove Arhitektonskoga fakulteta u Zagrebu s naslovom na ovitku *Teorija arhitekture*, a na službenoj, trećoj stranici: *Prilog analizi nekih osnovnih problema teorije arhitekture: o kategorijama apsolutnog i relativnog u teoriji arhitekture* [sl. 2].⁴ Današnji čitač uvodna poglavlja s obiljem navoda iz djela »najnaprednijeg filozofskog sistema t. j. marksističko-lenjinističke nauke dijalektičkog i historijskog materijalizma«,⁵ doživljava kao teško probojni »staniol tada aktualne retorike«⁶ iz vremena pisanja disertacije više nego iz njezine objave. No, u najvećem poglavlju knjige, naslov-

radu na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu usp. Marina Šimunić Buršić, *Akademik dr. sc. Andre Mohorovičić, dipl.ing.arhitekture* u: Mladen Obad Šćitaroci (ur.), *Sveučilište u Zagrebu – Arhitektonski fakultet: 1919./1920. – 1999./2000.: osamdeset godina izobrazbe arhitekata u Hrvatskoj*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu Arhitektonski fakultet, 2000., str. 207.

- ³ Melita VILIČIĆ, *Dokumentacija arhitektonske i urbanističke strukture Senja u XVII. stoljeću*, 1976.; Sena Sekulić, *Crkve-tvrđave u Hrvatskoj*, 1976.; Boris Magaš, *Analiza dominacije intelektualnog ili senzibilnog faktora u procesu arhitektonskog stvaralaštva*, 1977.; Radovan Nikšić, *Komunikacije – konstruktivni i oblikovni element arhitekture*, 1978.; Jerko Marasović, *Prilog metodologiji obrade graditeljskog nasljeđa*, 1978.; Stevan Faith, *Ispitivanje naboranih tankostijenih nosivih konstrukcija zgrada*, 1978.; Bruno Milić, *Prostorna kvantifikacija visokoškolskih nastavnih i znanstvenih ustanova*, 1980.; Nikola Filipović, *Obiteljska kuća, značaj – ideja – stvarnost*, 1980.; Zdeslav Perković, *Prilog metodologiji valorizacije u graditeljstvu*, 1984.; Tomislav Premerl, *Hrvatska moderna arhitektura između dva rata ili nova tradicija*, 1985.; Ljubica Bakrač, *Povijesni činioci koji su uvjetovali nastajanje i razvoj naselja Koprivnice*, 1986.; Josip Jelovac, *Metodologija za procjenu šteta od potresa na spomenicima kulture zidanih kamenom*, 1987.; Zorislav Horvat, *Analiza stilsko-oblikovnih struktura gotike na tlu kontinentalnog dijela Hrvatske*, 1987. Izvor: Baza doktora znanosti koji su stekli titulu na Arhitektonskom fakultetu, internetske stranice Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, http://virtual.arhitekt.hr/Lists/Af_dr/AllItems.aspx [pregledano 17. svibnja 2012.]
- ⁴ Andre MOHOROVIČIĆ, *Prilozi analizi nekih osnovnih problema teorije arhitekture: o kategorijama apsolutnog i relativnog u teoriji arhitekture*. Zagreb: Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za arhitekturu, 1975. Početni *Uvod* slijede pet poglavlja – *Fenomen umjetnost, O umjetničkom stvaralaštvu, O arhitekturi, Razvoj teoretske misli o arhitekturi, O kategorijama apsolutnog i relativnog u teoriji arhitekture*.
- ⁵ »Polazeći od klasika i osnivača najnaprednijeg filozofskog sistema t. j. marksističko-lenjinističke nauke dijalektičkog i historijskog materijalizma smatramo u prvom redu materijalni svijet objektivnom realnošću.« Andre Mohorovičić, *nav. dj.*, 1975., str. 18.
- ⁶ Tomislav Odak u *Arhitektonskim kronikama* (2009.) rabi taj izraz spominjući akademika Andru Mohorovičića: »Iskra sukoba na relaciji Mohorovičić ('Teoretska analiza arhitektonskog oblikovanja', 1947.) – Maksimović ('Ka diskusiji o problemima naše arhitekture', 1948.) u Šegvićevoj moderaciji ukazala je na permanentni zapadno-istočni raskol, u konkretnom slučaju na crti obrane osvjedočenih filozofskih, kulturnih i arhitektonskih vrijednosti oslonjenih na zapadno europsko iskustvo (Mohorovičić) i obrane državotvorne krute i autoritarne interpretacije (Maksimović). Naravno, sve izrečeno obavijeno je staniolom tada aktualne retorike.« Tomislav Odak, *Arhitektonske kronike*. Zagreb: UPI-2M plus, 2009., str. 197, 198.

ljenom *Razvoj teorijske misli o arhitekturi*,⁷ akademik Andre Mohorovičić široko je razmotao učeni pregled teorijskih misli o arhitekturi od »stare egipatske i stare mezopotamske arhitekture«⁸ do svoga vršnjaka, arhitekta Kenza Tangea (Osaka 1913. – 2005.), s preko tri stotine imenā filozofa, arhitekata, teoretičara arhitekture, estetičara, povjesničara arhitekture i umjetnosti. U tom suverenom hodu kroz stoljeća prepoznajemo erudiciju njegova govora, često označavanu enciklopedističkom.⁹ Prepoznatljiva je osobna značajka i poriv da povijesnom okviru toga pregleda u kome se zbilo toliko *pomena vriednih lica*, nekoliko odlomaka posveti Izidoru Cankaru (Šid, 1886. – Ljubljana, 1958.), za koga ističe da je »osnivač ljubljanske teoretsko-estetičke škole«,¹⁰ a posebno svojim tada pokojnim mentorima Francetu Stellèu (Tunjice, 1886. – Ljubljana, 1972.)¹¹ i Petru Knollu (Vukovar, 1872. – Zagreb, 1943.; »osnivač zagrebačke teoretske škole«).¹²

Poznavanje i vrjednovanje vlastita naslijeđa akademik Andre Mohorovičić nije dakle zanemario niti u teorijskim razmišljanjima, a vrsno poznavanje hrvatske baštine bilo je izvor i nadahnuće njegova rada na području zaštite spomenika. S namjerom da konzervatorskoj struci pruži »osnovnu podlogu za razmatranje izbora objekata koje je neophodno potrebno zaštititi i prezentirati kao bitni dio kulturne baštine i umjetničkog blaga Hrvatske«,¹³ tri godine nakon *Teorije arhitekture*, objavio je *Prilog analizi vrednovanja povijesnih urbanih cjelina i objekata arhitekture u okviru rada na zaštiti spomenika kulture u SR Hrvatskoj* (1978.) [sl. 3]. Ponovno je u širokom rotulu razmotao popis nalazišta, urbanističkih cjelina, kaštela, burgova i utvrda, sakralnih građevina, palača i drugih povijesnih zgrada i parkova od pretpovijesti do Prvoga svjetskoga rata, s kratkim naznakama o oštećenjima ili o dijelovima građevine (kula, portal, gradska vrata) koja traže

---

⁷ Andre MOHOROVIČIĆ, *nav. dj.*, 1975., str. 43-106.

⁸ Andre MOHOROVIČIĆ, *nav. dj.*, 1975., str. 43.

⁹ Urednički rad u *Enciklopediji likovnih umjetnosti* naveden je različito: u I. svesku (1959.) »glavni redaktor ing. Andre Mohorovičić«, u II. (1962.) i III. svesku (1964.) redaktori nisu navedeni, a u IV. svesku urednička je skupina povećana: »glavni redaktori Slavko Batušić, Andre Mohorovičić i Mirko Šeper«.

¹⁰ »U osnovi kao hegelijanac dvoržakovske varijante tumači kronološki slijed pojava u umjetnosti kao dio ukupne povijesti duha. On smatra da osnovnim odnosima prema objektivnom, to su idealizam, realizam i naturalizam odgovaraju tri stilske kategorije t. j. plošno, plastično i koloristično.« Andre Mohorovičić, *nav. dj.*, 1975., str. 61.

¹¹ Usp. Andre MOHOROVIČIĆ, *nav. dj.*, 1975., str. 62.

¹² Isto.

¹³ Andre MOHOROVIČIĆ, *Prilog analizi vrednovanja povijesnih urbanih cjelina i objekata arhitekture u okviru rada na zaštiti spomenika kulture u SR Hrvatskoj*. Zagreb: Republička samoupravna interesna zajednica u oblasti kulture SR Hrvatske, 1978., str. 3.

posebnu skrb.¹⁴ Varaždin se javlja u odjeljku »E. Doba srednjeg vijeka« s bilješkom o urbanističkim značajkama: »Varaždin – urbana shema: mrežasti raster; nizinsko naselje vezano uz grad – Kaštel«,¹⁵ a nakon popisa drugih urbanističkih cjelina Panonske Hrvatske koje preporučuje konzervatorskoj brizi, pruža i kratko objašnjenje: »Kod navedenih gradova [Kaptol i Grič, Virovitica, Samobor, Križevci, Vukovar, Slavonska Požega, Krapina, Jastrebarsko, Daruvar, Našice, Đakovo Vinkovci, Osijek, Ilok, Sisak] urbane sheme vuku svoje porijeklo iz doba srednjeg vijeka (iako često i u najnovije vrijeme teško narušene), dok su nekadanji pretežno drveni objekti nestali (prirodna razaranja, nesreće, turska najezda, te su uglavnom od XVII st. nadomješteni zidanicama baroknog stila i objektima iz razdoblja XIX st.«¹⁶

Prilog analizi vrednovanja [...] nema ilustracija, ali njegova struktura srodna je bogato ilustriranom pregledu Graditeljstvo u Hrvatskoj: arhitektura i urbanizam, koji je Andre Mohorovičić objavio petnaest godina poslije (1992.).¹⁷ Pri sljedećem spomenu Varaždina u Prilogu [...], još uvijek u odjeljku srednjega vijeka, ali u dijelu popisa utvrđā, kaštelā i gradinā, istaknuo je: »Stari grad – očuvan snažni kaštel s opkopnim nasipima izgrađivan u rasponu od romanike i gotike do renesanse i baroka, fragmenti zidina i ulazne kule.«¹⁸ Prateća bilješka usporediva je s onom u Graditeljstvu: »Stari grad, s okolnim opkopnim nasipima, fragmentima okolnih zidina, i ulazne kule, sagrađena je u razdoblju od romanike i gotike, do renesanse i baroka.«¹⁹ Usporedbe se nižu i dalje,²⁰ no usprkos brojnim autocitati-

¹⁴ Popis je razdijeljen na odjeljke: A. Pretpovijesno razdoblje; B. Antičko doba; C. Kasna antika – rani srednji vijek; D. Starohrvatsko doba; E. Doba srednjeg vijeka; F. Doba turske dominacije; G. Doba renesanse i baroka; H. Doba XIX i početka XX stoljeća (do Prvog svjetskog rata). Unutar odjeljka odvojene su cjeline, ovisno o razdoblju (primjerice, urbanističke cjeline, sakralne građevine ili javne i utilitarne zgrade) i regiji (kontinentalna Hrvatska; Istra i Kvarner; Dalmacija).

¹⁵ Andre MOHOROVIČIĆ, *nav. dj.*, 1978., str. 16. U nastavku *Priloga [...]*, u razdoblju renesanse i baroka ponovno se javlja: »Varaždin – urbana struktura, održanje srednjovjekovnog tipa uličnog rastera, interpolacije baroknih istaknutih objekata« (str. 37).

¹⁶ Andre MOHOROVIČIĆ, *nav. dj.*, 1978., str. 17.

¹⁷ Andre MOHOROVIČIĆ, *Graditeljstvo u Hrvatskoj: Arhitektura i urbanizam*. Zagreb: Školska knjiga, 1992.

¹⁸ Andre MOHOROVIČIĆ, *nav. dj.*, 1978., str. 21.

¹⁹ Andre MOHOROVIČIĆ, *nav. dj.*, 1992., str. 79.

²⁰ Primjerice u ocjeni problema zaštite utvrda u *Prilogu [...]* piše »Panonska Hrvatska, Pokuplje, Lika. Na ovom kontinentalnom području očuvan je djelomično samo malen broj urbanih fortifikacija, kaštela ili castruma s razloga, što je dio toga područja (slavonsko-srijemska i lička regija) bio gotovo potpuno poharan turskom okupacijom, a osim toga građevni materijal fortifikacija na ovom tlu sastojao se pretežno od kamena lomljenjaka slabe vrste, opeke i drva, što je pogodovalo brzom propadanju konstrukcija bedema pod utjecajem vlage, smrzavica i atmosferilija.« Andre Mohorovičić, *nav. dj.*, 1978., str. 20, 21, a u *Graditeljstvu*: »Na području je Panonske Hrvatske i Like očuvan manji broj urbanih fortifikacija srednjovjekovnog podrijetla iz razloga što je velik dio tog

ma i strukturnoj srodnosti *Prilog* [...] – koji je malo poznat izvan konzervatorske službe – razlikuje se od *Graditeljstva* [...] prema publici kojima su ta dva srodna izdanja namijenjena: prvo kao *abeczevicza* novim naraštajima konzervatora koji se trebaju snaći na terenu Hrvatske, drugo širokom krugu zainteresiranih. *Prilog* [...] je osim toga opremljen savjetima poput ovoga: »Kod valorizacije urbanih cjelina kao kod ocjene zaštitnih zahvata potrebno je kod ovih gradova i naselja [Ilok, Đakovo, Pakrac, Varaždin, Zagreb (Grič, Kaptol), Krapina, Čakovec, Modruš, Đurđevac, Ogulin, Brinje] naročitu pažnju posvetiti kako elementima historijske urbane konstitucije (struktura urbanog organizma, mjerilo i raspored inzulaa, stil-ska i ambijentalna vrijednost pojedinačnih objekata, odnos prema konfiguraciji terena, vizuelni odnos grada i pejzaža itd.) tako i komponenti prezentacije cjelovite urbane fortifikacije ili zaštite njenih očuvanih fragmenata.«²¹

Varaždin se u *Prilogu* [...] pojavljuje često. Na popisu sakralnih objekata kontinentalne Hrvatske u razdoblju gotike »djelomično vezano uz romaničku substrukciju« akademik Andre Mohorovičić bilježi: »Zvonik župne crkve Sv. Nikole«;²² u razdoblju renesanse i baroka među utvrdama: »pojačanje i izgradnja bedema, pregradnja Starog grada, izgradnja nasipa«;²³ među javnim i utilitarnim objektima »Gradska vijećnica (sa starijom jezgrom), Županijska palača; Palače plemstva (Patačić, Zakmardi, Keglević, Nitzky, Prašinski-Sermage, Drašković, Oršić); Građanske barokne i predbarokne kuće«;²⁴ a među sakralnim objektima toga razdoblja: »Franjevačka crkva Sv. Ivana Krstitelja i samostan; župna crkva Sv. Nikole s gotičkim zvonikom; Kapucinska crkva sv. Trojstva i samostan; Uršulinska crkva Rođenja Isusova i samostan; Isusovačka crkva uznesenja Marijina i samostan«;²⁵ iz XIX. stoljeća i početka XX. stoljeća ističe promjene u urbanoj strukturi: »nakon razaranja bedema grad se širi uz ceste koje vode prema Zagrebu, Ludbregu, Čakovcu i Petrijancu, a potom i na prostoru oko Starog Grada i na području južno od stare jezgre grada; u središnjem dijelu formira se parkovni sadržaj«;²⁶ među javnim i utilitarnim objektima: »Kazalište; Kolodvor; trgovačke i obrtničke zgrade; Niz objekata ambijentalne vrijednosti u staroj jezgri grada.«²⁷

terena bio poharan turskim osvajanjima, a i građevni se materijal sastojao od slabog lomljenog kamena, opeke i drva. Fragmentarno su ostale očuvane fortifikacije, iz naznačenog starijeg vremena, u Iloku, Đakovu, Zagrebu, Čakovcu te Varaždinu.« Andre Mohorovičić, *nav. dj.*, 1992., str. 78.

²¹ Andre MOHOROVIČIĆ, *nav. dj.*, 1978., str. 20.

²² Andre MOHOROVIČIĆ, *nav. dj.*, 1978., str. 31.

²³ Andre MOHOROVIČIĆ, *nav. dj.*, 1978., str. 41.

²⁴ Andre MOHOROVIČIĆ, *nav. dj.*, 1978., str. 44.

²⁵ Andre MOHOROVIČIĆ, *nav. dj.*, 1978., str. 50.

²⁶ Andre MOHOROVIČIĆ, *nav. dj.*, 1978., str. 59.

²⁷ Andre MOHOROVIČIĆ, *nav. dj.*, 1978., str. 62.

Pred kraj *Priloga* [...] akademik Andre Mohorovičić popisuje »Prirodne rezervate, parkove, posebne primjere vegetacije, terena, vodotoka« za čije se očuvanje također zalaže²⁸ i naglašava: »Varaždin – zaštita brisanog prostora oko Starog grada i nekadanje konture sjevernih bedema«.²⁹

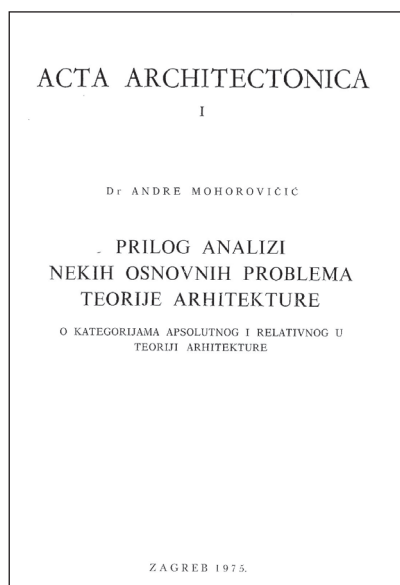
Slika 1. Marino Tartaglia (Zagreb 1894. – 1984.), *Portret Andre Mohorovičića kao rektora Sveučilišta u Zagrebu*, 1973., ulje na platnu, 65 x 59,5 cm. Zagreb, Sveučilište u Zagrebu, Velika vijećnica (snimila Ema Čerimagić)

Svoju vezu s Varaždinom i njegovom baštinom, akademik Andre Mohorovičić posvjedočio je još mnogo puta na različite načine, osobito u osamdesetim godinama XX. stoljeća: od organizacijske podrške znanstvenoga skupa povodom

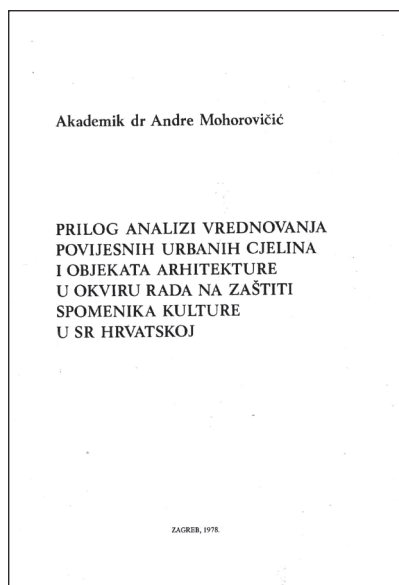
²⁸ »Usporedo s time potrebno je u mnogo slučajeva braniti pojedine zelene površine, prirodne obronke ili površine krševitog terena kao prirodni ili kompozicioni okoliš ili tampon-zonu oko pojedinih urbanih ansambla, utvrđenih naselja ili utvrdu kao i individualnih objekata arhitekture. Ukoliko je, naime, u izvornoj funkciji ili kompoziciji oko naselja ili objekta postojala logična izolacija neizgrađenog prostora, pejzažnih površina ili uređenog parka, tada je u pravilnoj valorizaciji i prezentaciji i dandanas potrebno takav tretman okoliša po mogućnosti očuvati.« Andre Mohorovičić, *nav. dj.*, 1978., str. 64. Taj naputak ponavlja i u *Graditeljstvu* [...], usp. Andre Mohorovičić, *nav. dj.*, 1992., str. 189.

²⁹ Andre MOHOROVİČIĆ, *nav. dj.*, 1978., str. 64.

obilježavanja 800. godišnjice grada (1981.) i uredništva *Varaždinskoga zbornika* (1983.),³⁰ potom poticaja istraživanjima pred obnovu nekoć isusovačke a sada katedralne crkve Uznesenja Marijina, sve do voditeljskoga rada u tada tek osnovanom (1983.) Zavodu za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Varaždinu. Ovaj prilog javna je čestitka Zavodu povodom tridesetoga rođendana te osobni *hommage* Profesoru³¹ i Gradu³² koji su – na različite načine – zadužili autorice teksta.

Slika 2. Andre Mohorovičić, *Prilog analizi nekih osnovnih problema teorije arhitekture: o kategorijama apsolutnog i relativnog u teoriji arhitekture*, Zagreb: Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za arhitekturu, 1975., naslovna stranica

Slika 3. Andre Mohorovičić, *Prilog analizi vrednovanja povijesnih urbanih cjelina i objekata arhitekture u okviru rada na zaštiti spomenika kulture u SR Hrvatskoj*. Zagreb: Republička samoupravna interesna zajednica u oblasti kulture SR Hrvatske, 1978., naslovna stranica

³⁰ Usp. Andre MOHOROVIČIĆ (ur.), *Varaždinski zbornik 1181. - 1981.: zbornik radova sa Znanstvenog skupa održanog u Varaždinu od 1. do 3. listopada 1981. godine povodom obilježavanja 800. godišnjice grada*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti; Varaždin: Skupština općine Varaždin, Odbor za obilježavanje 800. godišnjice grada, 1983.

³¹ Premda nije bio naš profesor tijekom studija, posudile smo uobičajeni način obraćanja akademiku Andri Mohorovičiću u Zavodu za znanstveni rad u Varaždinu, za života i u sjećanjima.

³² Uz ispriku Dubrovniku, jedinom Gradu u hrvatskom jeziku, ovdje majuskulom označujemo Varaždin.

SAŽETAK

ABECZEVICZA AKADEMIKA ANDRE MOHOROVIČIĆA

U prilogu se razmatra djelovanje akademika Andre Mohorovičića na području teorije arhitekture i zaštite urbanističkoga i graditeljskoga naslijeđa, posebno onoga dijela koji je vezan za identitet Varaždina. Vlastitu baštinu akademik Mohorovičić nije zanemario niti u teorijskim razmišljanjima, a njezino vrsno poznavanje bilo je izvor i nadahnuće njegova rada na području zaštite spomenika, u okviru kojega je konzervatorskoj struci ostavio vrijedne naputke i smjernice.

Ključne riječi: Andre Mohorovičić; teorija arhitekture; zaštita urbanističkoga i graditeljskoga naslijeđa; Varaždin.

SUMMARY

ABECZEVICZA BY ACADEMICIAN ANDRE MOHOROVIČIĆ

The article discusses the contribution of Andre Mohorovičić within the field of architectural theory and urban heritage protection, with special emphasis on the identity of the city of Varaždin. Fellow of the Croatian Academy of Sciences and Arts Andre Mohorovičić regarded his own heritage in his theoretical considerations as well, and its profound comprehension remained the source and inspiration of his engagement in heritage protection, a field upon which he bestowed some valuable guidelines.

Key Words: Andre Mohorovičić; architectural theory; urban heritage protection; Varaždin.